

Արմեն ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՆՈՐ ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳԱՎԱՌԻ XIX դ. 60-ական թթ. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

XIX դարի շեմին նպաստավոր ռազմաքաղաքական իրադրություն ստեղծվեց Անդրկովկասը Ռուսաստանին միացնելու համար, և ցարիզմը ձեռնամուխ եղավ դրա իրագործմանը: Սակայն երկրամասի յուրացումը ռուսների կողմից, ինչպես հայտնի է, տեղի ունեցավ ոչ միանգամից՝ այլ աստիճանաբար, ինչն իր հերթին հանգեցրեց XIX դարի ընթացքում Անդրկովկասում պարբերաբար կրկնվող վարչատարածքային բաժանումների ու գրեթե յուրաքանչյուր 10-12 տարին մեկ անցկացվող աշխարհագրերի:

Անդրկովկասյան երկրամասում կատարված վարչատարածքային այդ բարեփոխումները մեր կողմից բավականին մանրամասն ներկայացվել են «Արևելյան Շիրակը XIX դարի առաջին կեսին» աշխատության մեջ:¹ Նշենք միայն, որ սրանցից առաջինի արդյունքում Շորագյալի, Փամբակի և Լոռու նախկին գավառակների հիմքի վրա 1840թ. ապրիլի 10-ին ստեղծվեց, իսկ 1862թ. իր վերջնական տեսքին եկավ վերջին տարիների մեր ուսումնասիրության առարկա Ալեքսանդրապոլի գավառը:

Ինչ վերաբերում է XIXդ. ընթացքում երկրամասում պարբերաբար անցկացվող աշխարհագրերի կամ այսպես կոչված «կամերալ ցուցակագրումների» ուսումնասիրությանը, ապա նկատի ունենալով վերջին տարիներին ժողովրդագրական հիմնախնդիրների նկատմամբ եղած հետաքրքրության աճը, մենք, սկսած 2005թ. ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի կողմից հրատարակվող «Գիտական աշխատություններ» հանդեսի VIII և IX համարներում վեր հանեցինք ու հնարավորության դեպքում լրացնելով հրապարակեցինք նմանօրինակ փաստաթղթերի շարք: Շարունակելով սկսած գործը, այժմ ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում ժողովրդագրական հիմնախնդիրներին վերաբերող արխիվային նոր փաստաթղթեր, որոնք մեր կարծիքով կարևորագույն տեղեկություններ կհաղորդեն XIXդ. 60-ական թթ. Ալեքսանդրապոլի գավառի բնակավայրերի քանակի, բնակչության ազգային կազմի, նրա կենսաբանական ու մեխանիկական շարժերի և այլնի մասին: Հրապարակվող փաստաթղթերը ուսումնասիրողներին հարուստ նյութ կտան Ալեքսանդրապոլ քաղաքի և համանուն գավառի XIXդ. 60-ական թթ. ժողովրդագրության վերաբերյալ:²

Հավաքածուում ընդգրկված փաստաթղթերն ընտրված են «Կամերալ ցուցակագրում» խոնդից և հիմնականում վերաբերում են Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի 1859-1860թթ. կամերալ ցուցակագրմանը (ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125): Հրապարակվող փաստաթղթերը, որ նախատեսված են ինչպես մասնագետ-պատմաբանների, այնպես էլ ընթերցող լայն հասարակության համար, ավելի դյուրամարս դարձնելու համար ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում երկու մեծ գլուխներով՝ «Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի կամերալ ցուցակագրում» (աղ. 1-9) և «Վիճակագրական տեղեկություններ կամերալ ցուցակագրմանը նախորդած մեկ տասնամյակի ընթացքում Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառում բնակչության ներքին և արտաքին տեղաշարժի մասին» (աղ. 1-20):

¹ Ա. Հ ա յ ր ա պ ե տ յ ա ն, *Արևելյան Շիրակը XIX դարի առաջին կեսին* (պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն), Գյումրի, 2005, էջ 63-68, 130-143:

² XIX դ. Անդրկովկասում անցկացված աշխարհագրերին հատուկ են լուրջ բացթողումներն ու քերականությունները. կա փոքրահասակների ակնբախ թերեաշվառում՝ տասնյակ ընտանիքների շարքում 1-5 տարեկան երեխաների կարելի է հանդիպել հազիվ մեկ-երկուսու, իսկ «0» տարեկաններ գրեթե գոյություն չունեն, աշխարհագրի մեջ չեն մտել արտոնյալ դասակարգերը (ազնվականներ, հոգևորականներ և այլն), ինչպես նաև ոչ պետական եռոթերի վրա բնակվողները և այլն:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳԱՎԱՌԻ ԿԱՍԵՐԱԼ ՑՈՒՑԱԿԱԳՐՈՒՄ 1860Թ.

Ալեքսանդրապոլ քաղաքի էթնոժողովրդագրական դրություներ 1860թ. կամերալ
ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 1

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	2450	6505	5780	12285	94.4
պարսիկ	96	269	215	484	3.7
հույն	26	56	60	116	1
ռուս	16	43	50	93	0.6
հրեա	7	18	17	35	0.3
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2595	6891	6122	13013	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Ձեռագիր:

Ալեքսանդրապոլ քաղաքի կրոնադավանաբանական պատկերը
1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 2

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	2419	6419	5709	12128	93.2
հայ կաթոլիկ	31	86	71	157	1.2
ռոդափառ	42	99	110	209	1.6
չիա մահմեդական	96	269	215	484	3.7
մովսիսական	7	18	17	35	0.3
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2595	6891	6122	13013	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Փամբակի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում:³

աղյուսակ 3

գյուղերը	ընտ.	ար.	իգ	ընդ.	ազգ	դավանանքը
1. Պրիվոլնոյե	101	285	300	585	ռուս	ռոդափառ
2. Նիկիտինո	70	222	236	458	ռուս	մոլոկան
3. Փոքր Ղարաբեյլիսա 2-րդ	20	82	71	153	հայ	հայ կաթոլիկ
4. Լեջան	38	145	114	259	--/--	հայ առաքելական
5. Կուրթան	56	272	247	519	--/--	--/--
6. Ղուրսայի	34	129	100	229	թաթար	չիա մահմեդական
7. Սարմուսաղյի	30	165	130	295	հայ	հայ առաքելական
8. Մեծ Ղարաբեյլիսա	193	843	675	1518	--/--	--/--
9. Հաջիդարա	58	287	240	527	--/--	--/--
10. Գալլավար	40	176	121	297	թաթար	սունի մահմեդական
11. Ղալբախչի	80	350	337	687	հայ	հայ առաքելական
12. Գյուլիջա	26	161	128	289	--/--	--/--
13. Ավդիբեկ	66	287	246	533	--/--	--/--
14. Ջելայոյի	74	305	286	591	--/--	--/--
15. Բերանդ	147	725	679	1404	--/--	--/--
16. Հալդարբեկ	24	115	94	209	--/--	--/--
17. Ղալաղան	33	142	130	272	--/--	--/--

³ Փաստաթուղթը թվագրված է 1859-1869թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Չոտուր, Ջորկանիստ, Սպիտակ, Գյոյ Յոխուչ և Բզովդալ գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1864թթ. (Տես աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի նահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1869թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ. 123):

18. Ղարալ	59	257	249	506	--/--	--/--
19. Ագարակ	27	141	113	254	--/--	--/--
20. Յաղուբլի	37	208	185	393	--/--	--/--
21. Շահնագար	69	380	373	753	հայ	հայ կաթոլիկ
22. Բոզիբենդ	85	408	358	766	հայ	հայ առաքելական
23. Աղբուլաղ	65	299	283	582	--/--	--/--
24. Ուռուտ	22	109	95	204	--/--	--/--
25. Ղարաբոյա	24	162	158	320	--/--	--/--
26. Ղզորան	16	88	63	151	թաթար	սունի մահմեդական
27. Վարդաբլուր	40	193	186	379	հայ	հայ առաքելական
28. Վարդնով	106	387	416	803	--/--	--/--
29. Արջուտ	20	114	113	227	թաթար	սունի մահմեդական
30. Սարչալետ	20	109	101	210	հայ	հայ կաթոլիկ
31. Գյուլագարակ	46	219	197	416	հայ	հայ առաքելական
32. Թափանլի	25	131	124	255	--/--	--/--
33. Նալբանդ	43	198	201	399	--/--	--/--
34. Մեծ Ղարաբլիխա 2-րդ	39	173	155	328	հայ	հայ կաթոլիկ
35. Դարբազ	14	88	85	173	հայ	հայ առաքելական
36. Դարաբենդ	18	83	67	150	--/--	--/--
37. Հոբարժի	13	58	59	117	--/--	--/--
38. Ղշլաղ	70	376	316	692	--/--	--/--
39. Հայդարլի	10	43	47	90	թաթար	սունի մահմեդական
40. Շահալի	35	239	188	427	հայ	հայ առաքելական
41. Լոռի բերդ	11	46	45	91	--/--	--/--
42. Սարալ	30	150	130	280	թաթար	սունի մահմեդական
43. Վարդանլի	30	164	143	307	--/--	--/--
44. Շիշբափա	20	114	119	233	հայ	հայ կաթոլիկ
45. Ղանցուղազ	17	73	68	141	թաթար	սունի մահմեդական
46. Համանլի	190	888	769	1657	հայ	հայ առաքելական
47. Գոգարան	35	204	159	363	--/--	--/--
48. Վորոնցովկա	165	553	563	1116	ռուս	մոլոկան
49. Հերիեր	47	257	195	452	հայ	հայ առաքելական
50. Վոսկրեսենկա	71	243	242	485	ռուս	մոլոկան
51. Նիկոյանկա	42	143	106	249	ռուս	ուղղափառ
52. Նովո-Ալեքսանդրովկա	10	10	6	16	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2661	11999	10811	22810		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, թթ. 1-586: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի մահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Շորագյալի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում: Մաս Ա⁴

աղյուսակ 4

գյուղերը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	ազգ.	դավանանքը
1. Նորաշեն	63	282	263	545	հայ	հայ առաքելական
2. Ջելաբկեյուտ	44	219	209	428	--/--	--/--
3. Մեծ Քյափանակ	107	469	421	890	--/--	--/--
4. Արթիկ	213	970	876	1846	--/--	--/--
5. Ղզուբլիխա	117	422	388	810	--/--	--/--
6. Սոգուբլի	131	540	549	1089	--/--	--/--
7. Դանա(դանա)գիրմազ	32	130	126	256	--/--	--/--

⁴ Փաստաթուղթը քվագրված է 1859-1872թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Խաչաքիլիսա, Բոզոխուշ, Խանվալի, Բաշգյուղ, Մամուր, Բարդի, Ալիխան, Ջարինջա, Աղաշ, Հաջիխալի, Բուղաշեն և Տիտոյխարաբա գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1872թթ. (Տես աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի մահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1872թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ. 124):

8. Ղեղաչ	24	141	122	263	--/--	--/--
9. Ղիշաղ	57	265	240	505	--/--	--/--
10. Վերին Ղանիջա	51	225	242	467	--/--	--/--
11. Աղիյանան	34	130	128	258	--/--	--/--
12. Ղորխոագիրման	45	202	202	404	--/--	--/--
13. Արրիսլայի 3-րդ	46	190	175	365	--/--	--/--
14. Աղբիւսա	42	197	188	385	--/--	--/--
15. Տաշղայա	44	207	192	399	--/--	--/--
16. Ղոնախղոման	67	288	280	568	--/--	--/--
17. Ջաջուտ	110	451	436	887	--/--	--/--
18. Մեյիքքենդ	40	155	154	309	--/--	--/--
19. Բանդեկան	41	178	173	351	--/--	--/--
20. Դուզքենդ	107	444	468	912	--/--	--/--
21. Շոկվանցուլ	93	387	388	775	--/--	--/--
22. Չրախի	58	282	225	507	--/--	--/--
23. Ղազանչի	58	240	217	457	--/--	--/--
24. Բաշգյուլ	59	238	235	473	--/--	--/--
25. Ճգիսար	41	225	208	433	--/--	--/--
26. Չիրախի	41	263	231	494	--/--	--/--
27. Ղափի	62	260	287	547	--/--	--/--
28. Բոզդողան	59	239	215	451	--/--	--/--
29. Ղասմալի	19	90	102	192	--/--	--/--
30. Բեքանդ	71	287	284	571	--/--	--/--
31. Թալիբուլի	17	94	110	204	--/--	--/--
32. Մեծ Քեթի	54	254	224	478	--/--	--/--
33. Արրիսլայի 2-րդ	41	166	145	311	--/--	--/--
34. Գյուզաղարա Հայկական	28	128	111	239	--/--	--/--
35. Փոքր Զլափանակ	34	130	105	235	--/--	--/--
36. Ճլովխան(յի)	24	116	114	230	--/--	--/--
37. Մոլլա Գյուլյա	81	370	353	723	--/--	--/--
38. Ղուլիջան	33 1	147 9	140 15	287 24	հայ թաթար	հայ առաքելական չիա մահմեդական
39. Զլալայի	18	89	86	175	հայ	հայ առաքելական
40. Քեշիշքենդ	20	78	78	156	--/--	--/--
41. Շիշթափա	13	73	72	145	հայ	հայ կաթոլիկ
42. Գյուզաղարա Թաթարա- կան	32	124	156	280	պարսիկ	չիա մահմեդական
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2426	10391	993 3	20324		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 124, թթ. 1-662: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Շորագյալի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում: Մաս Բ³

աղյուսակ 5

գյուղերը	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ագգ.	դավանանքը
1. Իլիսիարի	90	348	364	712	հայ	հայ առաքելական
2. Հաջինագար-Ղուլի	87	330	329	659	--/--	--/--
3. Մեջիտլի	62	301	297	598	--/--	--/--
4. Արմուքլի	33	177	173	350	--/--	--/--
5. Մանջուխի	29	130	115	245	--/--	--/--

³ Փաստաթուղթը թվագրված է 1859-1866թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Կեֆլու, Գյուլլիբուլաղ, Դարաթոյ և Ջանգիթափա գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1866թթ. (Տես աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի նահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1866թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ. 125):

6. Բեթի Փոքր	28	139	162	301	--/--	--/--
7. Ղազարապատ	62	256	257	513	--/--	--/--
8. Գլուրջի-Յոլ	26	152	174	326	--/--	--/--
9. Հոռոմ	149	579	535	1114	--/--	--/--
10. Փամա	19	102	75	177	--/--	--/--
11. Ախլուլի	18	98	100	198	--/--	--/--
12. Փոքր Դուզբենդ	22	87	86	173	թաթար	շիա մահմեդական
13. Կապս	27	101	116	217	հայ	հայ առաքելական
14. Սոնգուալի	36	176	171	347	--/--	--/--
15. Դիրաքլար	36	155	189	344	--/--	--/--
16. Սվանվերդի	63	297	251	548	--/--	--/--
17. Եսաուլ	86	371	349	720	--/--	--/--
18. Դահարյի	38	136	121	257	--/--	--/--
19. Իմիրխանյի	39	203	199	402	--/--	--/--
20. Թաքնալի	28	151	117	268	--/--	--/--
21. Եզանլար	50	244	212	456	--/--	--/--
22. Ղալդուլի Դուզբենդ	25	118	115	233	--/--	--/--
23. Օրթաքիլիսա	50	229	198	427	--/--	--/--
24. Փոքր Ղանիջա	37	148	128	276	--/--	--/--
25. Իլլի Ղարաքիլիսա	24	210	198	408	--/--	--/--
26. Թոմարտաշ	56	243	243	486	--/--	--/--
27. Սարիար	64	259	252	511	--/--	--/--
28. Մահմուդջուղ	79	386	314	700	--/--	--/--
29. Տավշանդշլաղ	83	360	320	680	--/--	--/--
30. Սարիբաշ	15	76	71	147	--/--	--/--
31. Բողազքեսան	40	187	176	363	--/--	--/--
32. Ղզրլուչ	33	93	82	175	--/--	--/--
33. Թուխալի	39	203	192	395	--/--	--/--
34. Դարբանդ	19	112	109	221	--/--	--/--
35. Աղին	55	214	164	378	--/--	--/--
36. Զյաֆթալի	72	280	257	537	հայ	հայ կաթոլիկ
37. Թափաղուլյակ	55	252	244	496	հայ	հայ առաքելական
38. Փոքր Ղարաքիլիսա	189	765	684	1449	--/--	--/--
39. Մեծ Աբրիսվալի	70	317	286	603	--/--	--/--
40. Մասուլյի	24	140	126	266	--/--	--/--
41. Բազարխանա	29 11	117 58	101 59	218 117	հայ հայ	հայ առաքելական հայ կաթոլիկ
42. Ղալդուլի Ղազանչի	23	116	91	207	հայ	հայ կաթոլիկ
43. Փալուքի	41	159	169	328	--/--	--/--
44. Փոքր Լորխ	19	72	93	165	--/--	--/--
45. Լուլաթ	32 1	105 3	154 1	253 4	հայ թաթար	հայ առաքելական շիա մահմեդական
46. Ղալդուլի Զիֆթալի	16	87	73	160	հայ	հայ առաքելական
47. Զոռլի	26	128	108	236	--/--	--/--
48. Ալաքքիլիսա	17	80	78	158	հուլյն	ուղղափառ
49. Բայանդուր	33 62	141 226	151 187	292 413	հուլյն հայ	ուղղափառ հայ առաքելական
50. Փիրքիքան	15	57	51	108	հայ	հայ առաքելական
51. Լուրնիդշլաղ	13	51	61	112	--/--	--/--
52. Ղարաքիլիսա	13	62	52	114	--/--	--/--
53. Սարիար 2-րդ	21	93	91	184	--/--	--/--
54. Ղզրքիլիսա	13	68	61	129	--/--	--/--
55. Սալուտ	10	75	65	140	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2452	10823	10197	21020		

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության էթնոժողովրդագրական դրույթունը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 6

ազգությունը	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	%	գյուղերի քիվը
հայ	6777	30376	28216	58592	90	129 (լրիվ), և 3 (հույների ու քաթարների հետ խառը)
պարսիկ	32	124	156	280	0.4	1 (լրիվ)
ռուս	459	1456	1453	2909	6.1	6 (լրիվ)
հույն	50	221	229	450	0.6	1 (լրիվ) և 1 (հայերի հետ խառը)
թաթար	221	1036	887	1923	2.9	9 (լրիվ) և 2 (հայերի հետ խառը)
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	7539	33213	30941	64154	100	146 (լրիվ) և 3 (խառը) բնակչությամբ

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության կրոնադավանաբանական պատկերը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 7

դավանանքը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդ.	%	գյուղերի քիվը
հայ առաքելական	6430	28760	26656	55416	85	118 (լրիվ), 4 (հայ կաթոլիկների, շիա մահմեդականների և ուղղափառների հետ խառը)
հայ կաթոլիկ	347	1616	1560	3176	5	10 (լրիվ) և 1 (հայ առաքելականների հետ խառը)
ուղղափառ	203	659	641	1300	2.7	4 (լրիվ) և 1 (հայ-առաքելականների հետ խառը)
շիա մահմեդական	90	352	358	710	1.2	3 (լրիվ) և 2 (հայ առաքելականների հետ խառը)
սունի մահմեդական	163	808	685	1493	2.1	7 (լրիվ)
մոլոկան (ռուս)	306	1018	1041	2059	4	3 (լրիվ)
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	7539	33213	30941	64154	100	145 (լրիվ) և 4 (խառը) բնակչությամբ

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի ընդհանուր էթնոժողովրդագրական դրույթունը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 8

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	9227	36881	33996	70877	91.04
ռուս	475	1499	1503	3002	4.7
հույն	76	277	289	566	0.7
պարսիկ	128	393	371	764	1.3
թաթար	221	1036	887	1923	2.2
երեւա	7	18	17	35	0.06
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	10134	40104	37063	77167	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի ընդհանուր կրոնադավանաբանական պատկերը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 9

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	8849	35179	32365	67544	87
հայ կաթոլիկ	378	1702	1631	3333	4.04
ուղղափառ	245	758	751	1509	2.4

մոլոկան	306	1018	1041	2059	3
շիա մահմեդական	186	621	573	1194	1.8
սունի մահմեդական	163	808	685	1493	1.7
մոլվսիսական	7	18	17	35	0.06
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	10134	40104	37063	77167	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՄԵՐԱԼ ՅՈՒՑԱԿԱԳՐՄԱՆԸ ՆԱԽՈՐԴԱԾ ՄԵՎ ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳԱՎԱՌՈՒՄ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺԵՐԻ ՄԱՍԻՆ՝

1852-1860թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղերից գավառականացված տեղափոխվածներ

աղյուսակ 1

տարեթիվը	ընտանիք	ար.	իգ	ընդամենը	ազգություներ	դավանանքը
1852թ.	7	34	23	57	հայ	հայ առաքելական
1853թ.	18	63	48	111	հայ	հայ առաքելական
	2	7	8	15	հայ	հայ կաթոլիկ
1854թ.	1	3	6	9	հայ	հայ կաթոլիկ
	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
	13	41	36	77	հայ	հայ առաքելական
1855թ.	6	14	18	32	հայ	հայ առաքելական
1856թ.	5	8	16	24	հայ	հայ կաթոլիկ
	12	38	29	67	հայ	հայ առաքելական
1857թ.	2	6	1	7	հայ	հայ կաթոլիկ
	13	32	25	57	հայ	հայ առաքելական
1858թ.	1	1	1	2	հույն	ուղղափառ
	5	10	10	20	հայ	հայ առաքելական
1859թ.	2	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
1860թ.	0	0	0	0		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	88	262	224	486		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Ձեռագիր:

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության

1852-1860թթ ներքին տեղաշարժը

աղյուսակ 2

ուր են եկել	երբ	որտեղից	ընտ.	ար.	իգ	ընդ.	դավանանքը
Փոքր Ղարաքիլիսա	1855	Ղըրխից	2	17	17	34	հայ կաթոլիկ
Ավդիբեկ	1857	Արթիկից	1	5	5	10	հայ առաքել.
Գյուլագարակ	1857	Ղուրսալից	10	32	20	52	---/--
Մեծ Ղարաքիլիսա 2-րդ	1853	Բագարխանայից	6	30	29	59	հայ կաթոլիկ
	1854	Փոքր Ղարաքիլիսայից	1	1	3	4	---/--
	1853	Փայտլիկից	2	6	5	11	---/--
Նորաշեն	1857	Բայանդուրից	1	3	4	7	հայ առաքել.
	1857	Մեծ Ղարաքիլիսայից	1	3	3	6	---/--
Մեծ Քյափանակ	1855	Ղզուրիլիսայից	1	4	2	6	---/--
Ղզուրիլիսա	1857	Ճգլարից	2	9	8	17	---/--
	1855	Արդուլտանանից	1	6	4	10	---/--
	1855	Չիրպիլից	2	4	4	8	---/--
Աղիյաման	1856	Հոռոմից	1	1	3	4	---/--
	1858	Սոգուրից	1	3	3	6	---/--
Տաշղայա	1855	Վարդուլից	1	3	4	7	---/--
Դուրբենդ	1857	Բագարխանայից	1	2	2	4	---/--
Քեշիշենդ	1857	Համանից	2	5	6	11	---/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			36	134	122	256	

⁶ Ալեքսանդրապոլի գավառի բնակչության ներքին և արտաքին տեղաշարժը ներկայացնող 20 աղյուսակները կամերալ ցուցակագրման տվյալների հիման վրա կազմվել են մեր կողմից:

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլ քաղաքից համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներ

աղյուսակ 3

ուր են եկել	երբ	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	դավանանքը
Արթիկ	1857թ.	1	1	3	4	հայ առաքելական
Ղզուրիխա	1855թ.	1	2	2	4	--/--
Աղիլաման	1857թ.	1	2	3	5	--/--
Տաղալա	1858թ.	1	1	1	2	--/--
Դուրբենդ	1854թ.	1	4	2	6	--/--
Լեօան	1853թ.	1	3	3	6	--/--
Ջիլալոլի	1858թ.	1	5	8	13	--/--
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		7	18	22	40	

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ գաղթածներ

աղյուսակ 4

երբ	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	ազգությունը	դավանանքը
1852թ.	2	7	3	10	հայ	հայ առաքելական
1853թ.	33	115	91	206	հայ	հայ առաքելական
	1	2	1	3	հայ	հայ կաթոլիկ
	1	2	2	4	քաթար	սունի մահմեդական
1854թ.	12	40	35	75	հայ	հայ առաքելական
	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
1855թ.	8	34	28	62	հայ	հայ առաքելական
1856թ.	15	52	45	97	հայ	հայ առաքելական
	1	3	4	7	հայ	հայ կաթոլիկ
	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
1857թ.	24	80	62	142	հայ	հայ առաքելական
	1	4	3	7	հույն	ուղղափառ
1858թ.	1	1	1	2	քաթար	սունի մահմեդական
	9	25	17	42	հայ	հայ առաքելական
1859թ.	3	7	9	16	հայ	հայ առաքելական
	2	6	7	13	հույն	ուղղափառ
	1	3	2	5	քաթար	սունի մահմեդական
1860թ.	0	0	0	0		
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	116	385	312	697		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, քթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր գաղթածներ

աղյուսակ 5

ուր են եկել	երբ	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
1. Կուրթան	1855	1	3	3	6	հայ	հայ առաքելական
2. Հաջինագար-Ղուլի	1853	1	4	5	9	--/--	--/--
3. Եսաուլ	1854	3	8	9	17	--/--	--/--
4. Հոռոմ	1855	3	14	11	25	--/--	--/--
5. Փոքր Դուրբենդ	1855	2	8	10	18	քաթար	շիա մահմեդական
6. Թաքնալի	1855	2	3	3	6	հայ	հայ առաքելական
7. Մուստուլի	1855	2	10	7	17	հայ	հայ կաթոլիկ
8. Տավշանդաղ	1856	5	20	13	33	հայ	հայ առաքելական
9. Բազարխանա	1856	2	11	9	20	հայ	հայ կաթոլիկ
10. Փիրթիքան	1856	3	15	11	26	հայ	հայ առաքելական
11. Ղարաքիլիսա Մեծ	1854	1	3	1	4	--/--	--/--
12. Ղաթախչի	1855	1	3	1	4	--/--	--/--

13. Ղուլուջա	1856	1	6	2	8	--/--	--/--
14. Ղարալ	1853	1	3	2	5	--/--	--/--
--/--	1855	1	2	4	6	--/--	--/--
--/--	1856	2	11	5	16	--/--	--/--
15. Յաղուբի	1855	1	2	3	5	--/--	--/--
16. Ռիռուտ	1854	1	7	4	11	--/--	--/--
17. Վարդնով	1854	5	9	8	17	--/--	--/--
--/--	1855	3	6	6	12	--/--	--/--
18. Նայբանդ	1856	1	3	2	5	--/--	--/--
19. Մեծ Ղարաքիլի-սա 2-րդ	1855	1	1	3	4	հայ	հայ կաթոլիկ
20. Հայդարի	1854	1	2	4	6	թաթար	սունի մահմեդական
21. Լոռի Բերդ	1856	1	1	1	2	հայ	հայ առաքելական
22. Ղանջուղագ	1854	1	5	7	12	թաթար	սունի մահմեդական
23. Համամի	1854	3	10	6	16	հայ	հայ առաքելական
--/--	1855	3	8	6	14	--/--	--/--
24. Նորաշեն	1853	1	3	4	7	--/--	--/--
--/--	1855	1	2	2	4	--/--	--/--
--/--	1856	3	9	7	16	--/--	--/--
25. Մեծ Զյափանակ	1853	1	7	3	10	--/--	--/--
--/--	1854	2	13	8	21	--/--	--/--
26. Արբիկ	1853	2	4	7	11	--/--	--/--
--/--	1854	2	6	3	9	--/--	--/--
--/--	1855	3	11	6	17	--/--	--/--
27. Սոգուբի	1854	7	16	17	33	--/--	--/--
--/--	1855	2	5	4	9	--/--	--/--
--/--	1856	10	43	37	80	--/--	--/--
28. Ղնիչաղ	1855	1	4	2	6	--/--	--/--
29. Վերին Ղանլիջա	1855	2	6	5	11	--/--	--/--
30. Ղրբխղագիրման	1853	1	4	2	6	--/--	--/--
--/--	1855	4	15	14	29	--/--	--/--
--/--	1856	1	3	4	7	--/--	--/--
31. Տաշղալա	1856	2	14	11	25	--/--	--/--
32. Ջաջուտ	1854	2	4	5	9	--/--	--/--
33. Մեխքբենդ	1854	1	3	2	5	--/--	--/--
34. Դուզբենդ	1854	2	6	6	12	--/--	--/--
--/--	1855	2	5	5	10	--/--	--/--
35. Շիրվանջուղ	1854	1	5	2	7	--/--	--/--
36. Չրախի	1855	1	8	5	13	--/--	--/--
37. Ղագանչի	1854	1	2	3	5	--/--	--/--
38. Չիրալիլի	1856	1	3	8	11	--/--	--/--
39. Ղափի	1854	3	7	10	17	--/--	--/--
--/--	1855	1	4	4	8	--/--	--/--
40. Բոզդողան	1854	2	12	9	21	--/--	--/--
--/--	1855	3	14	7	21	--/--	--/--
41. Ղասմալի	1854	1	6	6	12	--/--	--/--
42. Բեքանդ	1855	2	3	8	11	--/--	--/--
--/--	1856	1	4	3	7	--/--	--/--
43. Փոքր Արրխվալի	1855	1	6	2	8	--/--	--/--
44. Շլովխան	1854	3	9	9	18	--/--	--/--
45. Ղուլիջան	1855	1	5	2	7	--/--	--/--
46. Զյալալի	1856	1	4	7	11	--/--	--/--
47. Քեշիշքենդ	1854	2	4	5	9	--/--	--/--
48. Գյոզալդարա Թաթարական	1854	3	12	13	25	պարսիկ	շիա մահմեդական
ԸՆԴՈՒՄԵՆԸ		132	469	403	872		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չնոսագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլի
գավառի գյուղեր գաղթածներն ըստ տարեթվերի

աղյուսակ 6

տարեթիվը	ընտանիք	ար.	իգ	ընդամենը	%	ազգ.	դավանանքը
1853թ.	7	25	23	48	5.3	հայ	հայ առաքելական
1854թ.	3	12	13	25	35.6	պարսիկ թաթար հայ	չիա մահմեդական
	2	7	11	18			սունի մահմեդական
	42	130	113	243			հայ առաքելական
1855թ.	2	8	10	18	33.3	թաթար հայ հայ	չիա մահմեդական
	3	11	10	21			հայ կաթոլիկ
	39	129	103	232			հայ առաքելական
1856թ.	2	11	9	20	25.8	հայ հայ	հայ կաթոլիկ
	32	136	111	247			հայ առաքելական
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	132	469	403	872	100		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք ե համանուն
գավառ գաղթածներն ըստ տարեթվերի

աղյուսակ 7

տարեթիվը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
1852թ.	2	7	3	10	0.8
1853թ.	42	144	117	261	17
1854թ.	60	191	173	364	24.2
1855թ.	52	182	151	333	21
1856թ.	51	204	170	374	20.6
1857թ.	25	84	65	149	10
1858թ.	10	26	18	44	4
1859թ.	6	16	18	34	2.4
1860թ.	0	0	0	0	0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք ե համանուն
գավառ գաղթածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 8

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	233	807	664	1471	94
հույն	5	14	12	26	2
պարսիկ	3	12	13	25	1.2
թաթար	7	21	26	47	2.8
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք ե համանուն
գավառ գաղթածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 9

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	226	780	640	1420	91.2
հայ կաթոլիկ	7	27	24	51	2.8
օսղոփառ	5	14	12	26	2
չիա մահմեդական	5	20	23	43	2
սունի մահմեդական	5	13	16	29	2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք
և համանուն գավառ գաղթածներ

աղյուսակ 10

ուր են եկել	երբ	ընտ.	ար.	իգ	ընդ.	ազգությունը	դավանանքը
Ալեքսանդրապոլ քաղաք	1858թ.	2	4	3	7	հայ	հայ առաքելական
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		2	4	3	7		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից
Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներ

աղյուսակ 11

որտեղից	երբ	ընտ.	ար.	իգ	ընդամենը	ազգությունը	դավանանքը
Ախալքալաքից	1852թ.	1	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	4	9	9	18	--/--	--/--
	1856թ.	1	3	2	5	--/--	--/--
	1858թ.	1	1	1	2	--/--	--/--
Ախալցխայից	1852թ.	5	11	13	24	հայ	հայ առաքելական
	1853թ.	1	4	4	8	--/--	--/--
	1853թ.	2	9	7	16	հույն	ռուդավառ
	1854թ.	1	3	6	9	--/--	--/--
	1854թ.	6	17	11	28	հայ	հայ առաքելական
	1855թ.	3	8	7	15	--/--	--/--
	1856թ.	1	2	1	3	--/--	--/--
	1857թ.	2	3	4	7	--/--	--/--
Նոր Բայազետից	1853թ.	1	1	2	3	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	1	3	3	6	--/--	--/--
	1855թ.	1	2	4	6	--/--	--/--
	1856թ.	3	9	9	18	--/--	--/--
	1857թ.	1	1	2	3	--/--	--/--
Երևանից	1856թ.	1	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
Սարդարապատի գավառից	1854թ.	1	5	2	7	հայ	հայ առաքելական
Շուշիից	1853թ.	1	1	2	3	հայ	հայ առաքելական
Թիֆլիսից	1852թ.	1	3	1	4	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	1	2	2	4	--/--	--/--
Տավրիկյան մահանգից	1854թ.	2	6	6	12	հրեա	մովսիսական
	1857թ.	1	1	3	4	յուս	ռուդավառ
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		43	110	105	215		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև
Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներն
ըստ ազգությունների

աղյուսակ 12

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	147	460	381	841	91.3
թաթար	3	6	5	11	1.9
հրեա	2	6	6	12	1.2
ռուս	1	1	3	4	0.6
հույն	8	26	25	51	5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	161	499	420	919	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև
Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներն
ըստ դավանանքի

աղյուսակ 13

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	145	455	376	831	90.1

հայ կաթոլիկ	2	5	5	10	1.2
ռուդափառ	9	27	28	55	5.6
սունի մահմեդական	3	6	5	11	1.9
մոսկիտական	2	6	6	12	1.2
ԸՆԿԱՄԵՆԸ	161	499	420	919	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներ

աղյուսակ 14

ըրտեղից	երբ	ուր են եկել	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանք
Բորչալուի գավառակից	1855թ.	Լեջան	15	60	54	114	հայ	հայ առաքել.
	1856թ.	Ջելալօղլի	3	147	14	28	--/--	--/--
	1854թ.	Բոզիքենդ	1	4	5	12	--/--	--/--
	1855թ.	Մեծ Ղարաքիլիսա	1	3	5	9	հայ	հայ կաթոլիկ
	1854թ.	2-րդ Ղանջուղագ	1		3	6	թաթար	սունի մահմեդ.
Սարդարապատ գավառակից	1855թ.	Սոգուրի	4	16	9	25	հայ	հայ
	1855թ.	Մեծ Քյափանակ ⁷	1	3	1	4	--/--	առաքել.
	1857թ.	Բոզդողան	1	4	6	10	--/--	--/--
	1853թ.	Տաշղալա	1	4	7	11	--/--	--/--
	1856թ.	Մելիքբենդ ⁸	1	2	3	5	--/--	--/--
	1855թ.	Մոլլա Գյոկչա	1	3	2	5	--/--	--/--
Նոր Բայազետի գավառից	1853թ.	Հայդարլի	1	4	6	10	թաթար	սունի
	1856թ.	Բաշգյուղ ⁹	1	5	2	7	հայ	մահմեդ.
	1859թ.	Մելիքբենդ ¹⁰	1	2	1	3	--/--	հայ առաքել.
	1858թ.	Բոզդողան ¹¹	1	2	1	3	--/--	--/--
Ղազախի գավառակից	1856թ.	Գալլավար	1	6	5	11	թաթար	սունի
	1856թ.	Մեծ	2	6	2	8	հայ	մահմեդ.
	1854թ.	Ղարաքիլիսա	1	3	3	6	--/--	հայ առաքել.
	1854թ.	Ջելալօղլի ¹²	3	11	8	19	--/--	--/--
	1855թ.	Յաղուրի ¹³	2	5	2	7	--/--	--/--
	1855թ.	Բոզիքենդ	1	4	4	8	--/--	--/--
	1858թ.	Շահալի	2	14	10	24	թաթար	--/--
	1858թ.	Սարալ	1	4	3	7	--/--	սունի
	1859թ.	Վարդանլի	1	3	4	7	--/--	մահմեդ.
	1853թ.	Ղանջուղագ	1	4	4	8	հայ	--/--
	1855թ.	Հերիեր	1	2	3	5	--/--	--/--
Շամշադինի գավառակից	1856թ.	Կուրբան	1	5	2	7	հայ	հայ
	1854թ.	Մեծ Ղարաքիլիսա	1	6	4	10	--/--	առաքել.
Շալկայի գավառակից	1853թ.	Ավդիրեկ ¹⁴	1	5	3	8	հայ	հայ առաքել.
Շամախիից	1854թ.	Քյափանակ Մեծ	1	3	3	6	հայ	հայ առաքել.

⁷ Եկել են Սարդարապատի գավառակի Մուլլի գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 159):

⁸ Եկել են Սարդարապատի գավառակի Շահրիյար գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 254):

⁹ Եկել են Նոր Բայազետի գավառի Երանոս գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 125):

¹⁰ Եկել են Նոր Բայազետ քաղաքից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 255):

¹¹ Նույն տեղում, թ. 174:

¹² Եկել են Ղազախի գավառակի Կուլայի գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 123, թ. 274):

¹³ Նույն տեղում, թ. 312:

¹⁴ Եկել են Շալկայի գավառակի Աշխանա գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 123, թ. 131):

Թիֆլիսից	1858թ.	Վոսկրեսենկա	2	8	9	17	ռուս	մոլդկան
Բեսարաբիայից	1859թ.	Վորոնցովկա	2	8	8	16	ռուս	մոլդկան
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			58	230	196	426		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 15

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	172	622	517	1139	90.5
քաթար	11	49	52	101	5.8
պարսիկ	3	12	13	25	1.6
ռուս	4	16	17	33	2.1
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	190	699	599	1298	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 16

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	167	596	493	1089	88
հայ կաթոլիկ	5	26	24	50	2.6
չիա մահմեդական	5	20	23	43	2.6
սունի մահմեդական	9	41	42	83	4.7
մոլդկան	4	16	17	33	2.1
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	190	699	599	1298	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 17

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	319	1082	898	1980	91
քաթար	14	55	57	112	4
պարսիկ	3	12	13	25	0.8
հրեա	2	6	6	12	0.6
ռուս	5	17	20	37	1.4
հույն	8	26	25	51	2.2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	351	1198	1019	2217	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 18

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	312	1051	869	1920	89
հայ կաթոլիկ	7	31	29	60	2
ուղղափառ	9	27	28	55	2.5
մոլդկան	4	16	17	33	1.1
չիա մահմեդական	5	20	23	43	1.4
սունի մահմեդական	12	47	47	94	3.4
մովսիսական	2	6	6	12	0.6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	351	1198	1019	2217	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1858-1872թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառում հիմնադրված գյուղեր
աղյուսակ 19

հիմնադրված գյուղը	երբ	տրտեղից եմ եկել	քնակության քիվը հիմնադրման պահին					
			ընտ.	ար.	իգ	ընդ	ագգ	դավանանքը
Ղարաքիլիսա	1860թ.	Հաջինազար- Ղուկից	13	62	52	11 4	հայ	հայ առաքել.
Կեֆու	1861թ.	Ալեքսանդրապոլից	13	63	56	11 9	--/--	--/--
Սարիար 2-րդ	1860թ.	Սարիարից	21	93	91	18 4	--/--	--/--
Գյուլլիբուլաղ	1861թ.	Փոքր Բեթիից	11	56	53	10 9	--/--	--/--
Ղզըրքիլիսա	1860թ.	Շորագյալի գյուղերից	13	68	61	12 9	--/--	--/--
Սալուտ	1860թ.	Դարբանդից	10	75	65	14 0	--/--	--/--
Ջանգիթափա	1865թ.	Ղոլղաքից	9	17	23	40	--/--	--/--
Նիկուլսեկա	1858թ.	Թիֆլիսի	28	93	64	15	ռուս	ռուղափառ
	1859թ.	Մահանգից Պոլտավայից	14	50	42	7 92	--/--	--/--
Նոր Ալեքսանդրովկա	1860թ.	Պոլտավայից	10	10	6	16	--/--	--/--
Խաչաքիլիսա	1861թ.	Ղիչաղից	22	94	87	18 1	հայ	հայ առաքել.
Խանվալի	1862թ.	Դուզբենդից	28	90	118	20 8	--/--	--/--
Սամուլ	1864թ.	Աղբիլիսայից	11	63	49	11 2	--/--	--/--
Բաբուլի	1864թ.	անհայտ վայրից	28	123	111	23 4	--/--	--/--
Ալիխան	1866թ.	Ջաջուռից	21	98	90	18 8	--/--	--/--
Հաջիխալիլ	1867թ.	Ղզըրքիլիսայից	40	151	147	29 8	--/--	--/--
Թոտուր	1862թ.	Վարդնովից	30	104	89	19 3	--/--	--/--
Զորկանիստ	1862թ.	Թաքնալիից	10	63	41	10	--/--	--/--
		Իլի Ղարաքիլիսայից	9	33	28	4	--/--	--/--
		Մեծ Բեթիից	4	29	30	61	--/--	--/--
		Շգիսլարից	3	13	11	59 24	--/--	--/--
Սալտակ	1864թ.	Համանլիից	28	160	125	28 5	--/--	--/--
Գյոյ Յոխուշ	1864թ.	Մեծ Բեքանդից	22	94	86	18 0	--/--	--/--
Բուղաշեն	1871թ.	Հաջիխալիլից	18	78	73	151	-- --	--/--
Տիտոյ-խարաբա	1872թ.	Ախալցխայի գավառ.	15	57	49	98	հայ	հայ կաթոլիկ
Զարինջա	1870թ.	Ղեղաչից	11	50	40	90	հայ	հայ առաքել.
	1870թ.	Փամպից	9	43	37	80	--/--	--/--
Աղդաշ	1870թ.	Օգրուջայից	6	22	20	42	--/--	--/--
Դարաքյոյ	1862թ.	Ախալցխայի գավառ.	9	22	19	41	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ								

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Ձեռագիր:

1861-1869թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառում
վերահիմնադրված (վերակենդանացած) գյուղեր

աղյուսակ 20

վերահիմնա- դրված գյուղը	երբ	որտեղից են եկել	ընակչության թիվը վերահիմնադրման պահին					
			ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
Բոգյոխուշ	1861թ.	Ջելաբկեչուտից	12	90	77	167	հայ	հայ առաքել.
Բզովկալ	1869թ.	Ղշաղից	15	80	70	150	--/--	--/--
Բաշգյուղ	1862թ.	Մեծ Բեթիից	10	60	58	118	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			35	230	205	435		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ О ДЕМОГРАФИЧЕСКОМ СОСТОЯНИИ АЛЕКСАНДРОПОЛЬСКОГО УЕЗДА 60-х ГОДОВ XIX в.

Резюме

А. Айрапетян

Публикуемые документы, предназначенные как для специалистов-историков, так и для широкого круга читателей, со всеми своими объективными недостатками (пропусками), представляют богатый материал демографического состояния Александропольского уезда 60-х гг. XIX века.

Представленные документы выбраны из фонда 93 “Камеральное описание” Национального архива Армении и относятся к камеральному описанию Александропольского уезда 1859-1860гг.. Чтобы проведенный материал был более доступным, представляется читателю в двух частях: “Камеральное описание Александропольского уезда Ереванской губернии 1859-1860гг.” и “Статистические данные о внутренних и внешних передвижениях населения Александропольского уезда в течении десятилетия до переписи 1860г.”.